

CATECHISMUS ZONDAG 40

Ds. D. Chr. Overduin 28 januari 1990

Catechismus zondag 40

Schriftlezing : Mattheüs 5 : 21 - 26
Mattheüs 5 : 38 - 48

Zingen : Psalm 9 : 13,14
33 : 10
86 : 7, 8,9
Gebed des Heeren : 8, 9

De 40e Zondag.

VRAAG 105: Wat eist God in het zesde gebod?

ANTWOORD: Dat ik mijn naaste noch met gedachten, noch met woorden of enig gebaar, veel minder met de daad, door mijzelf of door anderen ontere, hate, kwetse of dode; maar dat ik alle wraakgierigheid aflegge; ook mijzelf niet kwetse of moedwilliglijk in enig gevaar begeve; waarom ook de overheid het zwaard draagt om den doodslag te weren.

VRAAG 106: Maar dit gebod schijnt alleen van het doodslaan te spreken?

ANTWOORD: God, verbiedende den doodslag, leert ons, dat Hij den wortel des doodslags, als nijd, haat, toorn en wraakgierigheid, haat en zulks alles voor een doodslag houdt.

VRAAG 107: Maar is het genoeg, dat wij onzen naaste, zoals tevoren gezegd is, niet doden?

ANTWOORD: Neen; want God, verbiedende den nijd, haat en toorn, gebiedt, dat wij onzen naaste liefhebben als onszelf, en jegens hem geduld, vrede, zachtmoedigheid, barmhartigheid en alle vriendelijkheid bewijzen, zijn schade, zoveel als ons mogelijk is, afkeren, en ook onzen vijanden goed doen.

CATECHISMUS ZONDAG 40

THEMA: GIJ ZULT NIET DOODSLAAN!

WANT IK BEN DE HEERE UW GOD, DIE U VERLOST VAN DE DOOD

Dat zesde gebod - gij zult niet doodslaan - dat heeft altijd al de monden en de pennen in beroering gebracht. De tegenstanders van iedere vorm van oorlog en van geweld wijzen op dit gebod en zeggen: Het staat toch geschreven? Gij zult niet doodslaan! Ze vergeten daarbij dat in datzelfde Oude Testament zo vaak voorkomt dat de doodstraf werd voltrokken. Niet alleen de enkeling werd gedood, maar soms als de Heere de ongerechtigheid van de inwoners van een stad of van een land niet langer wilde verdragen, dan kwam ook de dood en het doodslaan in de Naam van Gods gerechtigheid. Ook al gebruikte de Heere daar soms vreemde volken voor, zelfs om Zijn eigen volk te straffen zodat velen de dood vonden, maar in dat Oude Testament is genoegzaam bekend dat het doodslaan plaats vindt en, in bepaalde gevallen en situaties, door God geboden is.

Daarom zou het misschien beter zijn - hoewel het altijd maar een omschrijving, een benadering blijft - als we 'gij zult niet doodslaan' zouden weergeven zoals anderen dat ook wel hebben weergegeven met 'gij zult niet wederrechtelijk het leven nemen', of 'het leven van de naaste en de mens in het algemeen nemen'. Niet weder-rechtelijk.

Ik wil eigenlijk bij de overdenking van dit zesde gebod - wij zijn daar misschien in het verleden weleens op ingegaan - niet op al die kwesties ingaan. Zeker niet breedvoerig, over oorlog, over doodstraf en over allerlei dingen waar wij mee geconfronteerd worden als het gaat over dit zesde gebod. Maar ik wilde wat dichterbij huis blijven, bij ons leven van alle dag, van de doodslag waar we dagelijks van lezen en horen. Het wederrechtelijk nemen van het leven van de naaste bij roof, aanranding en noem maar op, ook de drift in de mens die als een kokende woede zich kan ontladen en zijn tol eist in de vorm van een doodslag.

Waarom mag een mens het leven niet wederrechtelijk nemen van een ander?

We zijn geneigd om daar op zeer menselijke wijze over te spreken. Dan denken wij aan

CATECHISMUS ZONDAG 40

een leven dat waard is geleefd te worden. Wij denken dan aan het leven in de zin van al die mooie dingen, die geneugten, genoegens die er aan en in het leven gevonden worden. Ach, als dat niet het geval is dan beginnen wij al een beetje anders te denken, getuige ook de advertenties: "Wanneer het leven lijden wordt, komt de dood vaak als een verlossing". Maar in al die woorden, al die benaderingen daar kan best een kern van waarheid in zitten, daar kan een bepaald aspect van het leven en de dood in belicht worden. Maar toch, het blijft opgesloten in de menselijke sfeer, in de menselijke ervaringswereld, in de menselijke menselijkheid, en dat bedoelt het gebod niet.

Het gebod neemt het uitgangspunt in God de Heere, die verlost uit het graf, uit Egypteland. Die verlost van de doodslagers en van de dood. Dit gebod heeft als achtergrond de Schepper en Instandhouder van het leven. En dat leven is kostbaar in Zijn ogen. En dat leven behoort - ik spreek nu naar de zin van het gebod - ook voor ons kostbaar te zijn. Ik zeg niet dat het voor ons zo ís, en dat wij dat besef werkelijk in ons omdragen. Daartoe wordt ons ook het gebod verkondigd, opdat wij de toevlucht zouden zoeken, hoe langer hoe meer, bij Hem die Zichzelf gegeven heeft in de dood.

Wat is de achtergrond van het feit dat God het leven van mensen en dieren zo hoog aanslaat?

Hoe komt het dat in het begin, toen de mens geschapen werd, hij ook het leven van de dieren niet mocht nemen?

En dat pas later, bij de zondvloed, sprake is dat God hem ook geeft de dieren, om daarvan het leven te nemen, om ze te gebruiken, om ze op te eten als voedsel. Maar dan nog onder de strenge voorwaarde dat ze dat bloed van die geslachte beesten niet zouden gebruiken, maar dat ze dat voor het aangezicht van de Heere moesten uitgieten op de aarde. Een symbolisch gebaar met een zeer diepe betekenis, dat ons eigenlijk krachtens schepping, scheppingsbedoeling, het leven van zelfs dat dier niet toekomt. En dat we door het bloed te vergieten, onder toestemming van de Heere God, in dat uitgieten van dat bloed zouden belijden: U bent de Bron ook van dit leven. U hebt dit leven geschapen, en door U werd het onderhouden tot dit ogenblik toe.

Het Woord van God staat dus afwijzend tegenover de mens die in zijn hoogmoed en zelfverzekerdheid meent te mogen beschikken over het leven van de dieren, wat uiteindelijk het leven van God is.

Kijk, door de zondeval verkeren wij in een gebroken schepping, in een gebroken leven. Door de zondeval zijn wij tegelijk aards en ont-aard. Wij zijn niet meer in staat om de Heere te horen in de wind in het geboomte. Om Zijn wijze vingers te zien in het werk van Zijn handen, in de bergen en de dalen, in de bloemen en in de planten. Kortom, in alle vorm van leven, door de Heere God geschapen. Overal, ook in dat leven zelf, is een dé-formatie en een dé-generatie. Ik zeg, ook in het leven zelf. Want dat leven zelf wordt ook aan alle kanten bedreigd en ondermijnd door de dingen om ons heen in deze schepping. Je zou bijna spreken van een zekere vijandigheid, waarbij die nietige mens zich met moeite door Gods genade mag staande houden, temidden van alles wat hem omringt.

Daarom is het idealistisch natuurstandpunt, wat je aantreft bij de schilders, de dichters, de romanciers, niet gegrond in de werkelijkheid. Namelijk dat wij leven in een zuchtende en stervende, en vaak een vijandige schepping, door de zonde. En ik geef u de

CATECHISMUS ZONDAG 40

verzekering dat dat standpunt wat we bij de Franse schilders tegenkomen onder het motto 'terug naar de natuur', wat telkens weer boven komt, als reactie wel te begrijpen is, maar in de praktijk niet kan voldoen. De mens wordt immers overrompeld door zijn omgeving. Hij zou in een chaotisch landschap, en in een chaotische wereld moeten leven. Zelfs alle mooie woorden over de ongerepte natuur worden gelogenstraft door mensen die daar werkelijk verblijf hebben gehouden. Die hebben ondervonden dat het in sommige opzichten, naar hun taalgebruik, meer leek op een hel dan op een leefbaar leven. Aan alle kanten dreigde dood, gevaar, geweld, enzovoorts. Je merkt dat we daarom in die zin niet zomaar in onschuld, met een onschuldige natuur kunnen samenleven. Daarmee - tussen haakjes - is nog geen goed gezegd van wat de mens met alles doet. Dat is een punt apart. Daarin komt die mens ook naar voren als een vernielers en een vernietiger van het leven. Ik wijs alleen op bepaalde uitwassen die soms zo verleidelijk schijnen, maar die in werkelijkheid niet kunnen bestaan, omdat het feit van de zonde miskend wordt. Het feit dat het ganse scheepsel zucht, als in barensnood zijnde, rijkhalzend uitziend naar de openbaring, naar de verlossing, naar de heerlijkheid van de kinderen Gods, hopenende dat ook het scheepsel zelf zal vrijgemaakt worden van de dienstbaarheid van de zonde en van de dood.

Geliefde gemeente, ondanks de verpaupering en de degeneratie van het leven is er iets nieuws gekomen. Is er iets van buitenaf ingekomen, en ik hoop dat ik dat mag doorgeven, want er zijn zaken die je zo in een ogenblik soms ziet, maar die je nog niet in woorden kunt zeggen.

Gij zult niet doodslaan! want Ik ben de Heere uw God.

Nu kunnen we niet meer terug naar het paradijs. We kunnen niet meer achter de zondeval heen. Wij kunnen niet meer uit de voeten met paradijselijke beschrijvingen, paradijselijke toestanden, want eer je het beseft heb je een vergiftigde pijl in je body, of bijt er een scorpioen in je voet, of steekt er een wesp in je keel. Alles is anders geworden. En in die andere wereld waar doornen en distelen zijn, waar ziekte en dood rondwaart, waar mensen tegen mensen vechten, waar niet alleen de Egyptenaar de Israëlietische slaaf ranselt, tot grote woede van Mozes, maar waar zelfs een dag daarna - toen Mozes weerkwam - twee broeders elkaar aftuigden en elkaar bijna zouden vermoorden. Wat volgens de catechismus voor God gelijk staat met een doodslag, al is het nog niet gebeurd. In zo'n veranderde situatie, van een staat der rechtvaardigheid in een staat der ellende, daar is God gekomen. Daar heeft Hij Abraham geroepen. Daarvoor al met Adam, Eva, Noach, noem maar op, gesproken. Daar heeft Hij ze toegeroepen: Weg uit het land van de duisternis en van de schaduw van de dood! Daar heeft Hij in de grote duisternis van de dood, die over Egypte kwam, het licht laten schijnen in het land Gosen. Waar de ten dode gedoemden woonden, leefden, leden en stierven. Die op zichzelf niet beter waren, maar die een toonbeeld vormden van de waarheid: God is barmhartig, Ik ben die Ik ben, Ik ben de Levende.

En dat volk wilde Hij vrijmaken van de kaken van de wrede dood. En Hij heeft die doodsmachten in Egypte geslagen, zolang tot ze zelf zeiden: Ga weg, ga weg! Gaan jullie maar een feest houden voor de Heere uw God. Wij zijn bang geworden. Dat moge ons eigenlijk reeds als troost in de oren klinken, dat God zo sterk is dat Hij de mond van

CATECHISMUS ZONDAG 40

het graf, van de Nijl, van Egypte kan sluiten. Of, dat Hij zo kan slaan dat ze de half dode prooi moet uitspuwen. Zo sterk is God. En met dat volk ging God op weg. En met zulk een volk wilde Hij meetrekken. Wolkkolom des daags, vuurkolom in de nacht. En dat volk wilde Hij betuigen: Gij zult niet doodslaan. Niet wederrechtelijk het leven van de ander nemen, Ik ben de Heere uw God. Ik heb in erbarming op u willen neerzien, en Ik heb u mij tot een eigendom verkoren uit al de volken van de aarde.

Kijk, nu bouwt de Heere al bepaalde dingen in als het gaat om het leven van een dier. Van een vogeltje, van een ezel, van een os. Hij zorgt dat ze rust krijgen. Hij zegt dat ze niet overbelast mogen worden zodat ze onder de last zullen bezwijken. Hij gebiedt dat ze niet genuilkorfd mogen worden, dat ze wat kunnen eten onderweg tijdens het zware werk. Toch mocht zo'n dier gedood worden. Waarom? Omdat er verschil is tussen het dier en de mens. Wij zeggen, als we een vogeltje horen zingen, ach dat beestje zingt nog tot eer van zijn Schepper. Maar het is een andere taal dan mensentaal. Dat vogeltje zingt naar zijn natuur. Dat vogeltje heeft niet de gedachte: Ik zing voor God, of ik spreek met God. Hoewel God dat dier verstaat, want Hij hoort het geroep van de jonge raven als ze tot Hem roepen, Hij verzadigt ze ook, toch is dat dier een ander wezen, al is het een levend wezen, dan de mens. De mens is geschapen als de 'antropos', de naar boven gerichte. De mens is geschapen als denkend wezen, willend wezen. De mens alleen kon antwoord geven op die bepaalde manier, zoals God hem geschapen had. Met die mens kon de Heere God spreken. Met die mens kon de Heere God Zijn verbond openbaren. Met die mens kon de Heere gaan als een man met zijn vriend gaat. Dat is het andere van de mens, het anders zijn van de mens.

Wij hebben alles losgelaten, maar God heeft ons niet losgelaten. Wij zijn weggegaan, maar God is desondanks gekomen. Wij hebben ons hart en onze mond vervuld met ijdelheid door de zonde, maar God is blijven spreken.

Waarom moet ik afblijven van het leven van mijn naaste, in de breedste zin van het woord? Waarom?

Omdat God Verlosser is. Omdat God die mens, ja dié mens, weer wil inzetten en inzet bij het volk van de levenden. Het leven zoals God dat bedoelt. En dat leven is dan een leven als een toon van de muziek. Meer nog, de menselijke stem is meer dan een instrument dat door mensenhanden gemaakt wordt. Dat menselijk hart is anders dan het hart van de viool, die de menselijke stem zo dicht benadert. Dat hart en die mond is God begonnen te verlossen.

Want die hoge en heilige 'Ik ben de Heere uw God', die wil een volk dat weer gaat zingen. Een volk dat weer de mond en lippen ontsluit tot Zijn lof. Een volk dat gezien de gewijzigde situatie - ik moet zeggen: staat, staat der ellende - in die staat zal zingen:

'Denk aan 't Vaderlijk meêdogen,
Heer, waarop ik biddend pleit.'

God is begonnen om in Zijn Zoon Jezus Christus, door Hem die stem tevoorschijn te roepen. Die verhouding, die gebroken gemeenschap te herstellen. Heel anders dan in het paradijs, want het gaat nu op grond van 'Ik Ben'. Ja, maar dan: 'Ik ben de Deur', 'Ik ben de Opstanding', 'Ik ben het Leven'. Die in Mij gelooft zal de dood niet zien in der eeuwigheid. Die in Mij gelooft zal leven, al ware hij ook gestorven.

En in dat onmetelijk erbarmen van God, waarin Hij de doden en afkerigen bezoekt, ze

CATECHISMUS ZONDAG 40

niet los wil laten, de vloekers en de bidders niet, de verlorenen niet, die Hij naar Zijn eeuwige liefde heeft willen kennen. Omdat Hij dat niet wil, en omdat Hij in de volle zin van het Woord gekomen is, om het heil onder de verlorenen bekend te maken. En wie kunnen wij daarvan uitsluiten zolang God niet uitsluit! Die heden lastert kan morgen bidden: O God, wees mij zondaar genadig. Die heden zich bevindt in de speelholen van de duivel, kan morgen verkeren in het huis van de Heere.

God de Heere, die verlost van de dood.

En nu is de diepe achtergrond van dat gebod dit: - nu hebben we het even niet over de taak van de overheden, over een eventueel gerechtvaardigde verdedigingsoorlog, daar gaat het nu allemaal niet om; dat heb ik vooraf gezegd, daar ga ik nu niet op in - God wil niet dat ik de mond en het hart van de naaste dichtsla, dood zou slaan. Hij is een mens. En dat is nog niet het voornaamste, maar er is gezongen 'in mensen een welbehagen', Gij doet op aarde aan alle schepselen wel. God is bezig een koor te vormen uit alle geslacht, tong en taal. Hij álléén heeft recht om buiten te sluiten. Niet ik. Ik bega grote zonde als ik één mond doe zwijgen in het graf, in de dood. Want dan grijp ik in in Gods mogelijkheden. Dan sla ik Zijn schepsel kapot. Dan kan dat verloren schepsel nooit meer zeggen: De levende, de levende, die zal U loven, gelijk ik heden doe. Dat is voorbij. Het graf zal U niet prijzen. De dood zal U niet eren. En die in de kuil nederdalen zullen Uw lof niet verhogen. Maar de levende.

Ik ben de Heere uw God, die u verlost van de dood.

Ik heb dan even - vergelijkenderwijs gesproken - uit dat orgel een toon, een pijpje, een kleintje, of een wat grotere getrokken, ik heb het kapot geslagen. En dat mag niet. Dat is vervloekt. Want ik weet van de Heere God, Die mij, goddeloze, verhoogt uit de drek. Die mij, al is het hier op aarde bij beurte en afwisselend, al ben ik vaak van de wijs, en al is het hier het land van de ruste nog niet, hier toch - het klinkt misschien een beetje erg karig, ik hoop dat de Heere U er heel veel van geeft, maar het past nu in de preek om het zo te zeggen - al was het dan maar één keertje, aan het begin of aan het einde van de reis, laat zingen: 'Uw goedheid, Heere, is hemelhoog' of 'Die God is onze zaligheid, wie zou die hoogste Majesteit dan niet met eerbied prijzen'. Hebben wij daar weet van? En hebben wij dan ook weet dat alle schepselen als in Zijn hand zijn. En dat Hij bezig is om ze weer uit de dood te laten herleven. Tollenaren, zondaren. En weten wij, dat door de Geest van Christus, de Middelaar Zelf heeft gezongen in het Oude Testament: 'Ik zal Uwe lof mijn broeders vermelden; ik heb dan onder al mijn gezellen prijzensstof'. Weten wij het niet, dat Hij regeert en dat blinde heidenen, die wij van onszelf zijn, Zijn heil zullen erkennen. Dát is het gewicht van dit gebod. Dat kunnen wij niet aangeven met, hoe begrijpelijk ook, menselijke woorden, met menselijke argumenten. Als je God er buiten laat dan zou je inderdaad kunnen zeggen: Wat zielig voor hem, voor haar. Dan zou je kunnen zeggen: O, wat een pijn heeft hij gehad, erg. Allemaal waar. Maar er zou geen perspectief in zitten, geen uitzicht.

Maar nu: Ik ben de Heere, uw God, Die u verlost van de dood.

Nu krijgt dat gebod pas de juiste dimensie, de juiste verdieping, het leven is niet los te denken van God. Niet omdat wij als levende mensen zo aan God verbonden zijn,

CATECHISMUS ZONDAG 40

maar omdat God Zich zo verbonden heeft om dode mensen te laten leven. En om ze eenmaal zover te krijgen: 'Dan zullen daar de blijde zangers staan,
de speelliën op de harp en cimbel slaan,
en binnen U al mijn fonteinen wezen.'

Dat moet je je toch eens indenken. En dat het dan ook zal gaan. En dat er niemand meer jaloers zal kijken. Dat er niemand, geen groot en geen klein mens, met een blik in de ogen kan kijken van iets dodelijks, van een dreiging. Dat God echt álles zal zijn in allen.

Wat hier in verdriet en in blijdschap geklaagd en gezongen heeft, of klagend gezongen en blij heeft gezongen, dat het straks uit zal monden in een eeuwige lofzegging Godes. En dan heb ik altijd - dat is heel iets persoonlijks - voor de dieren ook goede moed, dat ze er goed af zullen komen, al zal het anders zijn als met de mensen, maar het zijn op hun plaats schepselen van God en Johannes zag ook de vier dieren voor de troon van God als vertegenwoordigers van de dierenwereld, en zij bogen zich voor Hem Die op de troon zat en het Lam. Wat zal dat groot zijn.

Dat is dan ook het Evangelie in dit gebod. Als dit gebod geënt was op de situatie waarin wij ons door de zonde gestort hebben en meer niet dan was er alleen maar vloek, dan was er alleen maar ondergang. Want wie is de man die op het nauwkeurigst kan zijn dwalingen doorgronden?

Maar nu, nu is dat gebod geënt op de Verlosser en de verlossing, die bezig was met Israël en bezig is van het oosten en van het westen, van het noorden en van de zee, om dat ontelbare koor samen te stellen. O, dat gaat onze bevassing te boven. En nu komt God, en zegt: Mensenkind, bedenk in de eerste plaats, Ik heb jou gered uit Egypte, uit het slavenhuis, uit het dodenhuis, jou heb Ik gered. Ik heb jou gered van die schijnvertoning, van die machtige piramide en koningsgraven en sfinxen. Ik heb je gered van de mummificeerders die met alle macht probeerden het leven vast te houden, die met alle macht probeerden eeuwigheidsglans te brengen op de dingen die vergaan. Ik heb je verlost, aan de andere kant ook, van een keiharde maatschappij, waar het recht van de sterke gold en waar je net zo lang stenen moest bakken tot je er dood bij neer viel. Ik heb uw heilzon doen dagen. Gij, Mijn volk, Mijn kind, die Ik verlost heb uit zo'n gapende muil, jij zult niet doodslaan. Gij zult niet wederrechtelijk het leven doven, uitblussen.

Je kunt misschien denken, hij heeft mij benadeeld, hij heeft mij bedrogen. Hebt gij Mij niet bedrogen? Als ge recht van spreken hebt, ga naar de overste en zet een rechtszaak in gang. Jij moet eraf blijven. Jij moet je niet buiten de sfeer van het recht in eigen rechtsgevoel even die ander uitblussen. Dat mag je niet. Want één je wel op je plaats? Heb je wel gelijk? Of wordt je door drift en jaloezie vervoerd. Of heb je je, bewust of onbewust, begeven op de paden van de moordenaars, die loeren op bloed. Mijn kind, al zou het zo zijn dat - in jouw oog - verroeste viezige mondfluitje, die afgesleten mondharmonika, daar op de grond lag en je meent er je grote voet op te kunnen zetten. Als Ik wil en Mijn adem zet zich aan dat onnutte instrumentje dan hoor je de lof. Dan zal je horen de erkenning:

"k Bekend' o Heer aan U oprecht mijn zonden;

'k verberg geen kwaad, dat in mij werd gevonden.'

Daarom, kind, handen thuis! Het is waar, de overheid draagt het zwaard niet tevergeefs.

CATECHISMUS ZONDAG 40

Er is sprake van recht en van straf, hoewel ter plaatse van het gericht, zegt de wijze man, ook aldaar was goddeloosheid. Denk aan Naboth en Achab, en zovelen. Maar toch: Jij niet! Zo niet! Want Ik ben bezig kapotte instrumentjes te maken. Ik ben bezig gebroken snaren te vervangen. Ik ben bezig met een andere Adem, de Adem van de Geest.

Hoe hoog en hoe diep is dan het gebod. Hoe onbegrijpelijk, dat al ons denken te boven gaat en tegelijkertijd - misschien hebt u dat ook - wat voel je jezelf oppervlakkig, wat voel je jezelf uit de aarde aards. We schrikken niet meer van de pompbediende die daar ergens een eind weg wordt neergeschoten. We schrikken niet meer van de rovers die de man, die het geld weg brengt even doorzeven met kogels. Nee. Als het heel dichtbij komt misschien.

Ach, wie is de man die in kan voelen wat God bedoelt?

Eén: Onze Heere Jezus. Die wist het.

Die zegt: Vrouw, heeft u niemand veroordeeld? Dan veroordeel Ik u ook niet. Misschien had ze wel de doodstraf verdiend. Jezus wil niet als rechter optreden. Hij zegt niet dat de anderen dat ook niet mogen doen. Je had een wet. Maar blijkbaar is dat niet gebeurd. Heeft u niemand veroordeeld? Zijn ze allemaal afgedropen? Ik veroordeel u ook niet. Kijk, jij wordt voor Mij een zingende viool: 'Uw goedheid gaat het alles te boven, Uw goedheid duurt in eeuwigheid' Ik zou Mijn Vader kunnen bidden en die zou Mij meer dan twaalf legioen engelen kunnen zenden, maar dat doe Ik niet. Mijn Koninkrijk is niet van deze wereld. Vader, vergeef het ze, ze weten niet wat ze doen. Dat weten we nu met recht niet, wat we doen, zo erg. Maar Jezus kijkt verder. Jezus, dat waarachtig zingende, biddende, huilende hart, weet, Hij heeft het Zelf gezegd tegen Nathanaël: Je zult nog grotere dingen zien dan deze. Jezus weet: Ik ga zwijgen, straks. Straks zwijg Ik in het graf. Nu bid Ik: Vergeef het ze. Nu hoor Ik het geluid van: Gedenk mijner als Ge in Uw Koninkrijk komt. Heden met Mij in het Paradijs. Maar Ik ga zwijgen opdat er een groot volk zal gaan zingen, eeuwig zingen. 'Hoe zalig is het volk', 'welzalig is het volk dat naar Uw klanken hoort', 'hoe zalig is het volk dat U de lofzang zingt, dat uitbreekt in gejuich als de bazuin weerklinkt'. Dat wil Hij. Daarom zal Hij zwijgen in de dood opdat Hij op dode lippen het lied van het leven voor eeuwig zou geven.

Dat zij ons de troost bij de ervaring van eigen blindheid, onverstand, hardheid van hart.

Dat zij ons de troost.

Dat is de troost ook als wij hier op aarde soms overvallen worden door het verdriet van het gemis van wat ons lief en dierbaar was. Zij zullen in Uw Naam zich al de dag verblijden. Ze zijn bevrijd van de eeuwige dood en zingen Gode lof.

AMEN